

Карпенко А. А.,
здобувачка третього (освітньо-
наукового) рівня вищої освіти,
Національний університет
кораблебудування імені адмірала
Макарова, м. Миколаїв

УДК 378.091.12:159
DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250910.02>

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ "ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА"

Аналіз українських та зарубіжних наукових джерел надав підстави для виокремлення кількох підходів до визначення змісту поняття "професійна підготовка" у науково-теоретичному аспекті.

Так, з точки зору процесуального підходу академік А. Кузьмінський "професійну підготовку" визначає як "систему освітніх, виховних та самостійних дій, спрямованих на опанування знаннями, вміннями, навичками, розвиток професійних якостей" [1].

Академік В. Бондар під професійною підготовкою розуміє "систему організованих навчальних і виховних заходів, спрямованих на формування у здобувачів освіти знань, умінь, навичок і якостей, необхідних для виконання професійних функцій" [2]. Він уперше вказав на керованість та технологічність професійної підготовки, яка вимагає чіткої організації та контролю.

Одним із перших В. Бондар запропонував структурувати поняття "професійна підготовка" і розглядати її як:

- 1) мету і кінцевий результат навчання у закладі освіти;
- 2) процес, завдяки якому відбувається становлення студента як професіонала;
- 3) особливості залучення студента у навчально-виховний процес [3].

Як бачимо, він виокремлює змістовну складову підготовки у двійці понять "мета – результат" та процесуальну складову із акцентом на особливості організації освітнього процесу.

Академік В. Панок пропонує власну трирівневу модель професійної підготовки, яка об'єднує три наскрізні лінії:

- 1) формування професійних умінь і навичок;
- 2) розвиток внутрішньої мотивації та професійної спрямованості;
- 3) виховання професійних і особистісних якостей, необхідних для успіху в професії [4].

За його моделлю на першому рівні відбувається формування базового теоретичного підґрунтя під час вивчення студентами – майбутніми психологами – загальногуманітарних і загальнотеоретичних дисциплін, які викладаються за класичними формами (лекції та семінарські заняття). На другому рівні

вивчаються теоретичні та методичні засади й напрямки в психології, тобто відбувається перше наближення до обраної спеціальності. На третьому рівні має бути синтез різних форм психологічної практики, через що сформується входження у фах (саме на цьому рівні майбутні психологи мають оволодіти спеціальними методами і технологіями в рамках професійного спрямування) [4].

В. Панок у структурі професійної підготовки виокремлює три складові: теоретичну, методологічну та практичну. Ця триєдина модель не лише задає рамки освітнього процесу, а й визначає його стратегічні орієнтири, забезпечуючи баланс між науковим знанням, методологічною культурою та практичною готовністю до професійної діяльності.

На думку автора, теоретична складова передбачає оволодіння майбутніми психологами фундаментальними знаннями з базових і прикладних галузей психології, а також із суміжних гуманітарних і соціальних наук. Вона відповідальна за формування у студентів наукового мислення, здатність аналізувати психічні явища та інтерпретувати їх у контексті сучасних досліджень. Ця частина підготовки виступає основою для подальшої спеціалізації, адже саме ґрунтовна теоретична база дозволяє уникати фрагментарності у професійному світогляді та надає можливість майбутньому фахівцеві мислити системно.

Методологічна складова має стратегічне значення, оскільки передбачає оволодіння принципами і методами наукового пізнання та практичної діяльності. Вона відповідальна за вміння обирати адекватні дослідницькі підходи, критично оцінювати наукові джерела та результати експериментів, будувати власні дослідницькі програми. Крім того, методологічний рівень забезпечує майбутнім психологам розуміння місця та ролі психології в міждисциплінарному контексті, формує здатність до адаптації світових наукових досягнень у національну освітню й практичну систему.

Практична складова є завершальним і водночас ключовим етапом професійної підготовки. Вона зосереджена на формуванні прикладних умінь та навичок, необхідних у роботі з різними категоріями клієнтів. Реалізація цієї складової здійснюється через інтерактивні методи навчання – тренінги, практикуми, участь у науково-дослідних проєктах, супервізію, моделювання реальних життєвих і кризових ситуацій. Саме ця складова забезпечує перехід від академічного знання до реальної професійної практики, дозволяючи майбутньому психологу поступово формувати впевненість у власних силах та відповідальність за прийняті рішення [4].

Як бачимо, поняття "професійна підготовка" є складним за структурою, при цьому погляди різних науковців на кількість і зміст його складових частин різняться.

Список використаних джерел

1. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 486 с.
2. Цюпак С. Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій: український і зарубіжний досвід : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 340 с.
3. Бондар В. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоман., 2011. 188 с.
4. Панок В. Професійна підготовка практичних психологів до роботи в освітній системі : монографія. Київ : Фенікс, 2008. 210 с.

Кириєнко О. О.,

УДК 37.02

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
асистент кафедри біології, здоров'я
людини та методики навчання,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра
Довженка, м. Глухів

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А4 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (БІОЛОГІЯ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ)

Формування професійної компетентності майбутніх учителів спеціальності А4 "Середня освіта (біологія та здоров'я людини)" є пріоритетним завданням педагогічної освіти, що зумовлено оновленням наукових знань, розвитком цифрових технологій і зростанням ролі здоров'язбереження. Науковці (В. Андрущенко, І. Зязюн, Н. Кузьміна, О. Савченко, Л. Хомич та ін.) трактують професійну компетентність як інтегративне утворення, що поєднує знання, уміння, навички й цінності. Дослідження (І. Бех, Н. Бібік, О. Овчарук; О. Леонтьєв, В. Давидов; Т. Байбара, Л. Масол, О. Пометун; Л. Волкова, Г. Лозова, В. Ортинський) акцентують значення компетентнісного й діяльнісного підходів, використання інноваційних методів, цифрових технологій і проєктної діяльності, а також формування здоров'язбережувальної компетентності як важливого складника професійної підготовки майбутнього вчителя біології.

Однак, попри значний науковий доробок, досі недостатньо розробленими залишаються питання інтеграції предметної та здоров'язбережувальної компетентностей